

ESHITISHIDA NUQSONI BO‘LGAN BOLALAR REABILITATSIYASINI AMALGA OSHIRISHDA ESHITISHIDA NUQSONI BO‘LGAN BOLALARNI OILADA TARBIYALASHNING IJOBİY SAMARASI

Begaliyeva Farangiz Farxod qizi
TDPU magistranti

Eshitishida nuqsoni bo‘lgan bolalar rehabilitatsiyasini amalga oshirishda eshitishida nuqsoni bo‘lgan bolalarni oilada tarbiyalashning ijobiy samarasi bir qator surdapedagoglar (B.D.Korsunskiy, E.I.Leongard, E.V.Mironova, L.P.Noskova, T.V.Pelimskaya, N.A.Rau, Ye.F.Rau, N.D.Shmatko va b.) ishlarida batafsil o‘rganilgan. Maktabgacha bolalik davrida ota – onalar eshitishida nuqsoni bo‘lgan bolalarni maxsus bolalar muassasalariga berish yoki oilada tarbiyalash haqida o‘zlari qaror qiladi. Oilada tarbiyalash ma’qul topilgan hollarda bunday bolalarga surdologik kabinetlar surdopedagoglari, maslahat guruhleri yoki maxsus maktabgacha muassasa qoshida tashkil qilinadigan vaqtinchalik tashrif buyurish guruhleri pedagoglari, shuningdek eshitish va nutqni rehabilitatsiyalash markazlari xodimlari yordam ko‘rsatadi. Bunday tarbiya ota – onalar tomonidan mutaxassis tavsiyalarining bajarilishiga ko‘p bog‘liq. Ularga asosan ota – onalar, bolaning umumiy rivojlanishi, birlamchi nuqson oqibatlarini bartaraf qilishga ko‘maklashadigan, zarur pedagogik yordamni realizatsiyalaydigan turli mashg‘ulotlarni olib borishlari mumkin. Ota – onalar bilan yakka tartibda (individual) ish shakllari ular bilan o‘zaro tushunishni yo‘lga qo‘yish, pedagoglarning oilada eshitishida nuqsoni bo‘lgan rivojlanish xususiyatlarini tushunishlari uchun juda muhim ahamiyatga ega. Bu kabi ish shakllariga ota – onalar bilan suhbat, konsultatsiya, pedagogning oilaga tashrifi, ota – onalarning bolalar bog‘chasidagi mashg‘ulotda bo‘lishi, bolalar uchun dam olish hamda bayram kunlari uchun topshiriq va tavsiyalarni tayyorlash, boshqa shahardan kelgan bolalarning ota – onalari bilan yozishmalar kiradi. Ota – ona hamda oilaning boshqa a‘zolari bilan suhbatni bola maktabgacha muassasaga har kuni keladigan bo‘lsa, ertalab yo kechki payt; bola muassasada besh kun davomida bo‘lsa, dushanba va juma kunlari; boshqa shaharlik ota – onalarning tashrifi vaqtida o‘tkazish mumkin. Bolalari maktabgacha muassasaga endigina qabul qilingan ota – onalar bunday suhbatlarga ayniqsa ehtiyoj sezadi. Bunday suhbatlar maxsus vaqt ajratishni talab qiladi, zero ota – onalar bilan muloqotda shoshma – shosharlik va tezkorlik ularning ochiq suhbatga moyilligini ta’minlamaydi, yuzaga kelgan savollarga to‘liq javob olish imkonini bermaydi. pedagoglardan nafaqat professional maslahatlar, ota – onalarga xayrihohlik, hamdardlik talab etiladi, chunki ularning ko‘pchiligi farzandining nuqsonini juda og‘riqli qabul qiladi. Odatda, hafta oxirida pedagoglar ota – onalar uchun turli bo‘limlarga oid topshiriq va tavsiyalar tayyorlaydi. Bolaning ota – onasi bilan uchrashuv chog‘ida har bir bolaning imkoniyatlarini hisobga olgan holda topshiriqlar xarakteri aniqlashtirib olinadi. ota – onalarga bolaning materialni o‘zlashtirishini maishiy vaziyatlar bilan bog‘lash, o‘yinli usullarni qo‘llash, faoliyatning boshqa turlarini (applikatsiya, yopishtirish, konstruksiyalash, qo‘l mehnati) kiritish, turli muassasalarga sayohatlarni uyushtirish haqida maslahatlar beriladi. ayrim hollarda pedagog maslahatlaridan to‘g‘ri foydalana bilmagan yoki

mashg'ulotlar mazmunini tushuna olmagan ota –onalarni mashg'ulotlarga taklif qilinadi,. Bu mashg'ulotlar davomida u yoki bu bo'lim, masalan, eshitish idrokini rivojlantirish bo'yicha ish metodikasi ochib beriladi.Ota – onalar uzoqda yashagani va maktabgacha muassasaga tez – tez kela olmasligi holatlarida pedagog ular bilan xatlar orqali yozishmani yo'lga qo'yadi. Ularning savollariga, jumladan, bola tarbiyasi bilan bevosita bog'liq bo'lmagan, masalan bolaning salomatligi, maktabgacha muassasada yashash sharoitlari haqida savollariga ham javob beradi. Bolalarni ota – onasi bilan yozishmaga jalb qilish: bolaning ko'z oldida konvertni yelimlash, manzilni yozish, ota – onasining rasmini ko'rsatish juda muhim. Bolalar rasm solishi, kichik matnlar yozishi, pedagog yordamida tabrik otkritkalarini imzolashi mumkin. Pedagog bola bilan birgalikda olingan har bir xatni muhokama qilishi, oilaning hayoti haqida, ota – ona o'z farzandi haqida g'amxo'rlik qilayotgani haqida tushunarli tarzda gapirib berishi juda muhim. Ota – onalarning hamma xatlarini saqlab qo'yish kerak, chunki bolalar ularni qayta – qayta o'qishni yaxshi ko'radi.

Bola va uning oilasi uchun muhim hodisa surdopedagog yoki tarbiyachining ularning uyiga tashrifi bo'lishi mumkin. Bunday tashriflarga pedagog oldindan tayyorlanadi, ota – onalarga savollar, taklif, maslahat va tavsiyalarni puxta o'ylab oladi. Oilaga tashrifni bola hayotidagi biror hodisa bilan, masalan betoblighi tufayli maktabgacha muassasada bo'lmaganligi, tug'ilgan kuni va b. bilan bog'lash maqsadga muvofiq. Tashrif davomida bolaning yashash tarzi, ota – onaning u bilan muloqot vositalarini kuzatish, shu oila uchun dolzarb bo'lgan bola tarbiyasi muammolarini muhokama qilish maqsadga muvofiq. Pedagog ota – onalarga uyda maktabgacha tarbiya muassasasi kun tartibiga o'xshash kun tartibiga rioya qilishning muhimligini, nutqiy muloqotning, atrofidaqilar hqida tasavvurlarini kengaytirishning zarurligini tushuntirishi; bola bilan uning maishiy faoliyatda ishtiroki, sayrlar, teatrda, sirkda bo'lish va b. davomida rivojlantirish ishlarini olib borish haqida gapirib berishi kerak. Oilaga tashrif davomida bolaning bolalar bog'chasidagi ayrim qiyinchiliklari , masalan ozoda emasligi, o'z – o'ziga xizmat ko'nikmalarini zaif egallaganligi xarakterini aniqlashtirish lozim. Bu hollarda ota – onadan bolaning o'zi uyda nimalar qilishini, kattalar yordamidan qanday foydalanishi, unga qandaydir vaziflar berishlarini aniqlashtirib olish maqsadga muvofiq. Pedagog ota – onalarga mehnatsevarlik, madaniy – gigienik ko'nikmalarni tarbiyalashga oid maslahatlar beradi. Keyingi tashriflar davomida bu tavsiyalar qanday bajarilganini aniqlashtirish kerak bo'ladi. Maktabgacha muassasalar faoliyatida ota – onalar bilan ishlashning jamoaviy shakllaridan ham foydalaniladi. Bularga umumiy va guruh ota – onalar majlislari, lektoriylar, «davra suhbatlari», ota – onalar konferensiyalari, bolalar bilan ishlashda tajriba almashish bo'yicha seminarlar, guruhda konsultatsiyalar, ochiq eshiklar kuni, bolalar ishlari ko'rgazmalari, bayram va ertaliklar, muassasa va guruh tadbirlarida ota – onalarning ishtiroki va h.k. ni kiritish mumkin.